

Mattias Tesfayes grundlovstale

Taler

Mattias Tesfaye
Børne- og
undervisningsminister

Dato

5. juni 2024

Sted

Brøndbyvester Stræde 3, 2605
Brøndbyvester, Danmark

Har du set 'Balladen om Kolonihaven'? En miniserie på TV 2? Den handler om nabokonflikter i en nordjysk kolonihaveforening.

Mellem den gamle garde på den ene side, der ønsker pæne haver, socialt samvær over hækken og en dåsebajer i solen. Og de nye unge i kolonihaven, der ikke har travlt med lugejernet, som ikke har tid til at deltage i den fælles arbejdsdag og hellere vil være sammen med børnene end med bajerne.

Det skaber konflikt. Mistillid. Manglende forståelse. Gråd og bristede drømme. Og nedbrudte fællesskaber.

* *

Jeg voksede ikke op i en kolonihave, men i et stort almennyttigt boligområde i en aarhusiansk forstad. Med min bror og min mor. Vi var fattige.

Jeg kunne åbne køleskabet og tydeligt se, om vi var først eller sidst på måneden. Der var kartoffelkur i 80'erne. Og vi kom sjældent på ferie.

Det kan lyde som en historie om en frygtelig barndom. Men sådan oplevede jeg det ikke. Tværtimod. Det var faktisk en god opvækst.

* *

Jeg gik i en rigtig god børnehave med et stort, dejligt kuglerum og koloni. Vi havde en fireværelses i en veldreven boligforening med fastelavn under vaskehuset.

I folkeskolen hjalp Lone og Jørn mig med bogstaverne og de fire regnearter. Tre gange om ugen stod Chris mellem keglene i alt slags vejr og overbeviste os om, at netop vi 15 fodbold drenge skulle ende på landsholdet.

Jeg havde en avisrute, og senere fik jeg en læreplads i et lokalt entreprenørfirma, hvor både svende og mester opdrog mig i et fag med mange hundrede års traditioner. Det var en god barndom.

* *

Jeg er ligesom hundredtusinder af andre børn opvokset med nogle meget stærke velfærdsinstitutioner.

Et civilsamfund i verdensklasse. Gode fællesskaber. I et land, hvor familier med overskud løfter børn fra familier med underskud gennem et progressivt skattesystem og frivilligt engagement.

Jeg er selv dybt bevidst om, at mit eget liv havde været meget anderledes, hvis jeg var vokset op i et land, hvor man ikke har denne samhørighed. Hvor man ikke føler samme ansvar for hinanden. Hvor enhver må sejle sin egen sø.

* *

Men på en Grundlovsdag er det værd at stoppe op. Fordi noget i Danmark er under forandring. Jeg er sikker på, at mange af os fornemmer det. Ikke kun i den nordjyske kolonihave. Der er små tegn mange steder i hverdagen.

Der var engang, hvor aftenens tv-avis var rammen om en fælles samtale på arbejde næste dag. Men public service er ikke, hvad det har været. Og færre abonnerer på en avis. I stedet sikrer algoritmer bag de sociale medier, at vi hver især præsenteres for nyhedsdækning, der matcher vores egne interesser, synspunkter, der ligner vores egne.

Det kaldes ekkokamre, og det polariserer. Og så taler nogle forarget om salonerne i København. Mens andre taler nedladende om Udkantsdanmark. Vi har sværere ved at se verden fra de andres perspektiv.

* *

I de største byer har nogle tjent millioner alene på at eje et hus eller en lejlighed. Andre steder i landet står 'til-salg'-skiltene tæt i indkørslerne. Nogle steder kan den grønne omstilling ikke gå hurtigt nok, andre steder frygter man en ny CO2-afgift på landbruget.

Nogle steder står man med integrationen helt inde på kroppen, andre steder er kulturmødet stadig en eksotisk og akademisk diskussion. Nogle føler sig som verdensborgere i den globale landsby, andre har stærke rødder gennem generationer i samme lokalsamfund.

* *

For nogle måneder siden kontaktede en bekymret borger Syd- og Sønderjyllands politi. Han havde set en gruppe udlændinge på landevejen og blev mindet om dengang, hvor de syriske flygtninge gik på motorvejen – var asylkrisen startet igen?

Politiet sendte en hundepatrulje og konstaterede, at det blot var en skoleklasse fra Københavns nordvestkvarter, der var faret vild på Vesterhavsvej. Skolebørnene vokser alle op i Danmark. Men hvilken del af Danmark?

Det er snart 100 år siden, at Mads Skjern kom til Korsbæk. Vi skal ikke skrue tiden tilbage. Alting var ikke bedre i gamle dage. Samfundsudviklingen er grundlæggende god

* *

Men vi skal være mere opmærksomme på de sprækker, der viser sig i samfundet. Vi skal passe på, at de ikke udvikler sig til kløfter.

Vi skal ikke ende i samme situation som Trumps USA, det Brexit-splittede England eller kolonihaveforeningen i Aalborg Øst. Steder med splittelse. Mistillid til institutioner, mistillid til hinanden. Folk, der taler forbi hinanden. Politik, der handler om at vinde over den anden del af befolkningen. En offentlighed præget af polariserende medier og kulturliv.

Når sprækker bliver til kløfter, mister vi helt forståelsen for, hvordan de andre

lever. Og så mister vi også fornemmelsen for, hvad de andre mener, når de siger noget. Det er farligt for folkestyret.

* *

Forleden læste jeg, at mere end halvdelen af befolkningen har fået mindre tillid til samfundets bærende institutioner. I sådan et samfund kan populisme og splittelse hurtigt ødelægge den tillid, som det har taget generationer at bygge op.

Igen: Vi må ikke blive nostalgiske. Korsbæk er væk. Heldigvis. Vi skal passe på med at romantisere fortiden. For mig handler det om at se fremad. Det handler om omhyggeligt at overveje, hvordan vi bygger et moderne fællesskab op i en tid med migration, sociale medier, generationskløfter og digitalisering.

Jeg tror, at foreningslivet har meget at byde på. Jeg tror, at kunst og kultur bliver stadig vigtigere.

Jeg er så glad for, at Danmarks Radio stadig tager public service til børn alvorligt. Men jeg tror ikke, at noget får større betydning end folkeskolen. Ingen anden samfundsinstitution har så stort et potentiale for at skabe et fælles grundlag for befolkningen. Et sted, hvorfra den fælles samtale kan starte.

* *

Jeg troede i mange år, at det hed folkeskolen, fordi det var en skole for folket. Først sent opdagede jeg, at begrebet folkeskole har en dobbeltbetydning. Det er ikke kun folkets skole, men også skolen, der skaber folket. Det enkelte barn dannes, når læreren træder ind i lokalet.

Men det gør den danske befolkning også.

I middelalderen var det kirken, der holdt skole med katekismus og fadervor. Børnene skulle opdrages som et kristent folk under konge og Gud. Så tabte vi nogle krige til prøjserne. Og så skulle skolen indad vinde, hvad militæret havde tabt af territorium.

Og så fik vi retstavning, danmarkshistorie, højskolesangbog, Grundtvig og dansk sprog i stedet for latin. Nu skulle børnene opdrages som danskere i en ny

nationalstat.

Det gik fint, lige til tyskerne startede endnu en verdenskrig, der endte i holocaust. Aldrig igen, sagde man bagefter og besluttede, at skolen nu skulle opdrage børnene som demokrater. Og så smed man spanskrøret væk, mødte børnene som selvstændige borgere med elevråd og kage i klassens time. Og det gik fint, indtil jeg kom i 4. klasse, og der pludselig landede en international undersøgelse, som sagde, at vi ikke læste bedre end vores jævnaldrende i eksotiske lande langt, langt væk.

Det gik ikke! Og så begyndte vi at måle og veje, hvad børnene havde lært. Nu handlede det hverken om at opdrage børnene som kristne eller som danskere eller som demokrater. Nu var det vigtigste, at vi blev klogere end kineserne. Og sådan har det nok været lige siden. Nogle har kritisk kaldt det konkurrencestatens skole.

* *

Men uanset tidens pædagogiske og ideologiske modeluner er det først og fremmest folkeskolen. Både en skole for folket og en skole, der skaber folket. Og jeg er – trods kritik, bøvl og ballade – grundlæggende optimist på folkeskolens vegne. Fordi: Hvert år til august træder en ny årgang ind over dørtrinnet. Her møder de H.C. Andersen. Måske Newton. Modstandsbevægelsen. Og primental. Jeg elsker primental!

Og hvert år til juni træder en ny årgang ud over dørtrinnet. Ud i den danske kolonihave. Fortrolig med dansk kultur, med forståelse for andre lande og kulturer og for menneskets samspil med naturen – som der så smukt står i formålsparagraffen. En befolkning, der på denne måde opdrages med respekt for demokrati og videnskab. Med nysgerrighed og forståelse for andres liv og holdninger.

Sådan et folk ender ikke i splittelse. Sådan en kolonihave holder sammen. Sådan en forstad kan hjælpe alle små drenge og piger med halvtomme køleskabe godt i gang med livet. Så jeg er grundlæggende optimist.

* *

Men fordi tendenserne i tiden har en tendens til at splitte, så er der behov for at besinde sig endnu mere på alt det, som samler os. Her tænker jeg som sagt først og fremmest på folkeskolen.

Det er med alt dette i baghovedet, at regeringen har forhandlet en styrkelse af folkeskolen med et bredt flertal af Folketinget. Aftalen består af 33 konkrete initiativer, der blandt andet skal sikre mere frisættelse af skolen og mere fordybelse i fagene.

Alle initiativer kunne hver for sig fylde en hel grundlovs tale. Men når jeg i dag har valgt at tage udgangspunkt i en tv-serie om kolonihaven, er det, fordi jeg mener, det er nødvendigt at flyve lidt op i helikopteren og huske folkeskolens centrale rolle i samfundet. Og dens mulighed for at bygge bro over de sprækker, der ellers risikerer at udvikle sig til kløfter i samfundet.

* *

Derfor: Når vi har aftalt en skole med mere tid til praktiske og kreative fag, er det ikke, fordi vi vil lokke flere unge i retning af håndværksuddannelser. Det er, fordi folkeskolen skal levere hele vores kulturhistorie videre – det gælder både sprogfag, naturvidenskab, håndværksmæssige og æstetiske kundskaber og færdigheder.

Forudsætningen for sammenhængskraft på tværs af landsdele og kulturelle baggrunde og indkomst er et bredt dannelsesideal.

Jeg mener rent faktisk, at Harald Bergstedts sang om lærkereden, der findes på en hede, er almen dannelse. Ligesom at kunne koge kartofler og svømme brystsvømning. Vi behøver ikke alle være professorer i biologi. Men et minimum af viden vaccinerer os imod konspirationsteoretikere, der mente, at Søren Brostrøms anbefalinger under epidemien var købt og betalt af CIA.

Vi behøver ikke alle blive dansklærere, men H.C. Andersens eventyr skal også være skraldemandens ejendom. Geografi er også væsentlig for Mohammed, der er faret vild på Vesterhavsvej.

* *

Med den nye skolereform er det også aftalt at understøtte lærere og pædagoger bedre i deres arbejde med at hjælpe børn med særlige behov. Ligesom vi har afsat mange penge til at indkøbe bøger til eleverne og sikre flere og bedre faglokaler. Vi ønsker færre timer bag en skærm. Flere timer med bøger og materialer. Børn skal gribe for at kunne begribe, som Grundtvig sagde.

* *

Det handler alt sammen om at styrke folkeskolen. At realisere, hvad der står i formålsparagraffen.

Ikke kun for skolens skyld. Men for samfundets skyld. I en erkendelse af, at selv om vi lever i et land med 2.500 broer, så lever vi også i en tid, hvor der er behov for endnu flere.

Vi lever i en tid, hvor det vigtigste ikke mere er at være klogere end kineserne. Det vigtigste er at være nysgerrige på naturen og på videnskaben og på hinanden. At være solidt rodfæstet i ens egen kultur som forudsætning for at kunne forstå andre.

* *

Det kan man holde lange taler om. Man kan også sige det lidt kortere: Man kan forklare, hvem der betaler prisen, hvis fællesskaberne braser sammen. Hvis fodboldklubben pakker keglene væk og lukker ned, fordi ingen vil være frivillige trænere. Hvis halvdelen af et lokalområde giver op på folkeskolen og i stedet vælger den private.

Hvis det almennyttige boligområde udvikler sig til et udsat boligområde. Jeg ved godt, hvem der taber.

Det gør en dreng i en forstad. Det er derfor, jeg ønsker en styrkelse af folkeskolen.

Fortsat god grundlovsdag

* *

* *

Kilde

Manuskript tilsendt af taler

Kildetype

Digitalt manuskript

Tags

Grundlovstale, Socialdemokratiet

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/mattias-tesfayes-grundlovstale>